

ריבוןה של תורה

כתובת המערכת: מודיעין עילית, חסילת יוסף 3/10. טל' 08-9744220 © דוא"ל לתגובות ורשימת תפוצה: rg5740@gmail.com

חתון נהיד בת אשדף ע"ה למש' פרנג'יאן

אבן שלמה

ממנו, באבן המרמה, וכשתובעים המה אותו בבית דין, ושולחים הדיינים לבדוק בביתו, מראה הוא את האבן הישרה והראויה, וכך מחזיקים אותו כישר והגון. וזהו שנאמר "אבן ואבן איפה ואיפה, תועבת ה' גם שניהם", **שגם האבן הישרה היא תועבה, לפי שעל ידה יכול לשקול באבן השקרית ללא חשש.**

והוסיף עוד, שזהו שנאמר (פס' יז) "לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה", ופירש רש"י, "גדולה המכחשת את הקטנה". כי על ידי האבן גדולה והראויה, יוכל להכחיש בבית דין את הטענות על האבן הקטנה. וזהו גם פישרה של הכפילות בפסוק (פס' יז) **"כי תועבת ה' אלהיך כל עשה אלה, כל עשה עול"**. ש"ככל עשה עול", הוא כנגד האבן השקרית, שעל ידי ששוקל בה, עושה הוא עול ועוון. אמנם מה שנאמר **"כי תועבת ה' כל עושה אלה"**, הוא כנגד האבן הראויה והישרה, שהיא לכשעצמה איננה עול, אך מכל מקום תועבה היא, ואין להחזיקה בביתו, כדי להחזיק עצמו כצדיק וישר.

תכסה שנאה במשאון

ולאור הדברים הנ"ל, ביאר הכלי יקר את הפסוק (משלי יא א) "מאזני מרמה תועבת ה'". שלא נאמר "מאזני שקר", אלא "מאזני מרמה". והכוונה בזה לאבן הישרה והראויה, שבה מרמה אותו אדם את הבריות, ומשום כך תועבה היא בעיני ה'. והיינו כדלעיל, שהכינוי "תועבה", נאמר על אותה האבן.

וכיון שברמאותו מסתיר הוא את מעשיו הרעים מעיני הבריות, ועושה עין של מעלה כאילו אינו רואה. מתקיים בו המקרא (משלי יב כז) **"תכסה שנאה במשאון, תגלה רעתו בקהל"**, וכפי שפירש רש"י (פס' טז) **"שהעושה מעשיו במחשך, ומכסה במשאון שהוא חושך, את הדבר השנאו להקב"ה, סוף שהקב"ה מגלה רעתו בקהל, שיכירו בו שהוא רשע"**.

ולא ירא אלהים

ולאורם של דברי הכלי יקר, נבוא להבין את החיבור והקשר שבין גירוי עמלק לבין עוון המידות והמשקלות. שהנה הקשה **בחינושי הגר"י הלוי עה"ת** (דברים כה יח), שלכאורה מה היה חטאו של עמלק, יותר מכל העמים שנלחמו עם ישראל, עד שנאמר (שמות יז טז) **"מלחמה לה' בעמלק מדר דר"**. ואמנם כבר נתבאר ענין זה בדברי הכתוב בפרשתנו, וכמו שנאמר **"ולא ירא אלהים"**. אך עצם הדבר צריך עיון, במה היה עמלק לא ירא אלקים, יותר משאר העמים.

וביאר בזה על פי דברי חז"ל **במסכת בבא קמא (פס' טז)**, **"מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן, זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו, וזה לא השוה עבד לקונו, אלא כיבד העבד יותר מקונו, שהוא ירא מבני אדם ואילו בשל מעלה לא נוהר"**. ובמושכל ראשון

הנה נסמכה פרשת מידות ומשקלות, לפרשת זכירת מעשה עמלק. ופישרה של סמיכות זו נתפרש בדברי רש"י (דברים כה יז) שכתב, **"אם שקרת במדות ובמשקלות, הוי דואג מגירוי האויב"**. שנאמר, מאזני מרמה תועבת ה', וכתוב בתריה בא זדון ויבא קלון עכ"ל. ושורש הדברים נעוץ במדרש חז"ל (תנחומא כי תצא ח), **"ר' בנאה פתח, מאזני מרמה תועבת ה' (משלי יא), אם ראית דור שמדותיו שקר, דע שהמלכות מתגרה באותו הדור"**. מה טעם, מאזני מרמה תועבת ה', וכתוב אחריו בא זדון ויבא קלון ואת צנועים חכמה. ר' ברכיה בשם ר' אבא בר כהנא אמר, **האזנה במאזני רשע ובכיס אבני מרמה (מכ"א ו טז)**, אפשר דור שמדותיו שקר, שהוא זכאי, ובכיס אבני מרמה. אמר ר' לוי, **אף משה רמזה להם בתורה**, שנאמר לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן לא יהיה לך בביתך, מה טעם כי תועבת ה', מה כתיב אחריו זכור את אשר עשה לך עמלק."

ולא ירא אלהים- בעוון המשקלות

ובמסכת קדושין (כג טז) מצינו, שישנו ציווי על "מורא ה'" במשקלות. ופירשו התוס' בשם ר"י, שכוונת הגמ' לפסוק **"ואתה עיף ויגע, ולא ירא אלהים"**. שהרי אותו עמלק שלא היה ירא אלוקים, לא בא על ישראל אלא בעוון המדות והמשקלות, וכמו שנאמר, **"מאזני מרמה תועבת ה', ואבן שלמה רצונו"**, ונאמר בסמוך **"בא זדון ויבא קלון"**, הוי אומר שעל עוון זה של מאזני מרמה, בא זדון וקלון של עמלק. והדברים טעונים עיון ובידור, שלכאורה **מהו תוכן החיבור שבין גירוי עמלק, לבין עוון המידות והמשקלות**, ודבר זה אומר דרשני.

וביותר צריך ביאור, שהרי האזהרה שנאמרה בענין המשקלות היא, שלא להשהותם בבית, אף אם אינו משתמש בהם כלל, וכדברי הרמב"ם **בספר המצוות (לא תעשה רע"ב)**, **"שהזהירנו מהיות משקולות ומדות חסרות בבתינו, ואף על פי שלא נשתמש בהם במקח וממכר. והוא אמרו, לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה. ולשון הגמרא (ב"ב פט טז), אסור לאדם שישא מדה חסירה או יתירה בתוך ביתו, ואפילו הוא עביט של מימי רגלים"**. ולאור זאת, יש להבין מדוע כה חמור הוא שיהוי המדות והמשקלות, עד שהינו גורם לגירוי עמלק.

אבן ואבן איפה ואיפה תועבת ה' גם שניהם

ונראה בביאור הענין בהקדם דברי הכלי יקר (דברים כה יז), שהנה נאמר (משלי כ ט) **"אבן ואבן איפה ואיפה תועבת ה' גם שניהם"**. ולכאורה אם שני האבנים, אבני שקר הן, מה שייך לומר "תועבת ה' גם שניהם", ומנין היה מקום לחלק ביניהם. וביאר, שפרשה זו עוסקת באדם הגונב לב הבריות, ומחזיק בשני אבנים, אחת ישרה וראויה, ואחת קטנה, לשם רמאות. ושוקל לכל הקונים

הדבר תמוה עד מאד, שהרי אדרבה, אדם שלא ירא אפילו מבני אדם, היה צריך להיות עונשו יותר גדול. אלא שעומק החילוק שבין גנב לגזלן הוא, שגזלן לא עושה חשבונות, ואינו מחשב בדבר, ועושה כטוב בעיניו. ברם, גנב עושה חשבונות, וירא מבני אדם, ומחשב בדבר, איך לעשות שלא יראוהו בעשותו העבירה. **ואדם שמחשב ועושה חשבונות, ואף על פי כן אינו ירא מאלקים, חומרת מעשהו יותר גדולה, שהרי למרות שהוא מחשב חשבונו של דבר, אין הוא מכניס בכלל חשבונותיו את יראת ה', ואין הדבר מהווה אצלו שיקול שלא לעשות כמעשהו. ואין זה כאדם שלא מחשב כלום, שאינו נקרא "לא ירא אלקים", באשר שלא בחשבון עשה מעשיו, ולא התבונן כלל בהליכותיו, והינו עושה ככל העולה על רוחו.**

ואתה עייף ויגע- מהשעבוד ופחד גלי הים

וזהו שורש החילוק שבין עמלק לשאר העמים, שהרי **עמלק נלחם בישראל מתוך חשבון והתבוננות**. וכמ"ש "ואתה עייף ויגע", דהיינו שעמלק עשה חשבון, וחיפש ומצא זמן שישראל היו עייפים ויגעים, וחשב שזה הזמן להשמידם. **ומכיון שעשה חשבון, ולא הכניס בכלל חשבונו את יראת ה', הרי העיד בעצמו שאינו ירא אלקים**. וזאת לעומת העמים האחרים שלא עשו חשבונות, ועשו מה שנראה להם לטוב. **אבל עמלק בא במחשבה ובדעת ובחשבון, שבשעת חולשת ישראל יוכל להתגבר עליהם, ולא השי"ת הוא העושה להם חיל, ולא ירא ממנו כלל.** [ויעיין בתרגום יונתן עה"פ "ואתה עייף ויגע" - "ואתון בית ישראל, הויתון לעיין ומשלהין מסוגי שעבודא דמצראי, ומן דלוחי גלילי ימא דעברתון במצעהון". ומדבריו נלמד את עומק חשבונותיו של עמלק, למצוא את השעה הראויה להלחם בישראל, בשעה שהינם חלשים ונרפים מחמת שעבוד מצרים, ומחמת פחד גלי הים].

הצד השווה שבין עמלק למאזני סרמה

ולאור הנגלה במאמר זה, יתבאר היטב הטעם לגירוי עמלק בעוון המיזות והמשקלות, שהרי שורש ענינם אחד הוא.

שהמחזיק בביתו אבן ישרה ושאונה ישרה, אינו כמי שכל אבניו אבני מרמה, שזה האחרון אינו מחשב דבר, ועושה ככל העולה על רוחו. אמנם המחזיק באבן ישרה, עושה זאת מחמת שמחשב חשבונות, ויודע שכך יאמינו לדבריו. ולכן אף שאינו שוקל בה, אלא שמחזיקה בביתו, ומשהה אותה אצלו, תועבה היא.

ומדה כנגד מדה, **כנגד אותו המחשב חשבונות ואינו ירא ה', בא ומתגרה עמלק בישראל, שהרי אף הוא מחשב חשבונות, ואינו ירא אלקים**. ולכן נסמכו "מאזני מרמה", שהם הכינוי לאבן הישרה והראויה, ל"בא זדון ויבא קלון", שענינם וגוון מעשיהם שווה.

עמלק מלשון עקלקלות שלא כיושרו של יעקב

והאבני נזר (הביאור השם משמואל שלח תרע"ט), ביאר שעמלק הוא הפכו הגמור של **יעקב אבינו**. שיעקב נקרא ישורון מלשון ישר, ועמלק הוא לשון **עקלקלות**. והוסיף השם משמואל, שמידתו של יעקב היא אמת, כמו שנאמר (מ"ב ז ט) "תתן אמת ליעקב", אך עמלק הוא תכלית השקר. ולכן אמרו "אם שקרת במדות ובמשקלות, הוי דואג מגירוי האויב עמלק". שהרי **המְרַמָּה במידות ובמשקלות, אוזח בדרכיו העקלקלות של עמלק**, ולכן יהא עונשו דוקא על ידי אותו רמאי.

וכתב עוד, **שלפני גילוי מידת האמת בעולם, מתעוררת ומתחזקת מדת השקר**. ועל כן קודם מתן תורת האמת, נלחם עמלק בישראל. וכן קודם ביאת המשיח יתגבר השקר בעולם, וכמו שאמרו (סוטה ט"ז) **שבעקבתא דמשיחא תהא האמת נעדרת**. וצריך כל איש חיזוק גדול שלא ייתפס בפח השקר. **והעצה להינצל מדבר זה היא לאחוז בדרכו של יעקב ישורון, הרצופה אמת ויושר, בבחינת "אבן שלמה"**.

לשמיעת שיעורי הרב ראובן גולן ב'קול הלשון' חייגו 03-6171001. לשידור החי יש להקיש כוכבית. לשיעורים מוקלטים יש להקיש ברצף 1-2-48-1. לשיעור ב'אור החיים' הקד' על הפרשה הקישו 1-2-48-2-1.

הודי יקר! הַך מוזמן לטעום ממתקנות התורה ולהשתתף בשיעורים בגמרא והלכה, מוסר ופרשת השבוע, הנמסרים בימים א' עד ה' בבית מדרשנו בביהכ"ס אלפסי (רח' התחיה 1 רחובות) מאת ראש הכולל הר"ג ראובן גולן שליט"א בין השעות 10:30-11:30. תפילות מנחה בכל יום בשעה 13:10. מדי יום חמישי בשעה 12:30 מתקיימת שיחה שבועית בעצני פרשת השבוע מוסר והשקפה מאת ראש הכולל [ניתן לשומעה ב'קול הלשון']. כמו כן ניתן להצטרף ללימוד בבית המדרש. שעות הלימוד החל מהשעה 9:15 ועד ל-17:30. הַשָּׂא הַנְלַמַּד הוּא הַלְכוּת שַׁבַּת (ס' ש"ב) מסוגיות הגמרא, טור וב", עד להלכה למעשה.

<p>העלון מוקדש לע"ג
מאיר בן אספרונס ז"ל סלה יעקב בן חניני ז"ל רזיאל סעדיה בן חיים ז"ל גדסי שמעון בן מרים ז"ל בן זקן איריס בת רחמים ע"ה חיים רחל בת אסתר ע"ה חלפון שרה בת שבע סגולה ע"ה הוד אורה בת ברכה ע"ה כפיר קואידנוב פאנר בת מזל ע"ה יעקובוב תנצב"ה</p> | <p>העלון מוקדש לע"ג
הילה בת פאני ע"ה יצחק פמלה בת יהודית ע"ה יעקב משה חי בן ידידה ז"ל יקותיאל סוליקה בת רחל ע"ה חייבי לילי בת זאיה ע"ה הוד גבריאל בן חוה ז"ל ללוש בנימין בן סעדיה ז"ל גדסי רחל בת מרים ע"ה רוקח אליהו בן זוהרה ז"ל אטיאס מזל בת מלכה ע"ה גמליאל תנצב"ה</p> | <p>העלון מוקדש לע"ג
הרב ישי בן סעדיה זצ"ל שרעבי יהודה בן רבקה ז"ל שמעוני רחמים בן יעקב ז"ל אמנו רבקה בת מרים ע"ה משמור יואב בן שושנה ז"ל לוי יצחק בן הלן ז"ל הוד שלמה בן טאוס ז"ל סלמי אליהו בן זוהרה ז"ל שאער רחל בת עיישה ע"ה מדהלה עליזה שרה זוהרה בת דוד ע"ה גדסי תנצב"ה</p> | <p>העלון מוקדש לע"ג
ר' בנימין בן משה ז"ל קומה סרחה שרה בת רחמה ע"ה קומה רחל בת סאלחה ע"ה מעברי נאו"ה מזל בת תאג'ה ע"ה סלמי צביה בת סרחה ע"ה דוד שרינה בת לואיזה ע"ה מזוז יצחק בן לונה ז"ל טובול יצחק בן תמו ז"ל אביסדיד נעמה בת שמעון ע"ה רידי ורדה בת יוסף ע"ה גהלי תנצב"ה</p> |
|---|---|---|--|

קורא נכבד! עלון זה יו"ל בחלק מפעילויות מוסדות "דרכי תורה" רחובות. בנוסף לכך קיימים: כוללים לאברכים מצוינים. בימ"ד להוראה ולרבנות. כולל ערב. כולל בין הזמנים. כולל יום שישי. כולל פנסיונרים. קרן "פותח את ידך" - סיוע למשפחות נערכות. וכן הנעחה לע"ג הנפטרים. אם ברצונך להיות שותף למפעל אדיר של תורה וחסד במשך כל ימות השנה, צור קשר עם הנהלת המוסדות, והבא ברכה אל ביתך!